

CONCIO XXXIII.

IN FERIIS ROGATIONUM

DE ORATIONE.

SYNOPSIS

Tota hæc concio, uti et sequens, de oratione tractat; ubi primum oratio in vocalem et mentalem dirimitur, atque cum hæc illud multum præstantia antecellat, ideo de mentali potissimum hic sermo instatur. Quod omni statui orationis studium sit necessarium in primis multis S. Scripturæ testimoniis cumulatim probatur, atque illud hominis Christiani proprium esse convincitur. Objecto dilui ur, quomodo nimirum illud Lucæ intelligendum sit: Oportet semper orare et nunquam deficere. Quanta nobis offeratur perpetuo orandi occasio, asseritur, et auctoritate D. Basilii confirmatur. Eam ex Adæ peccato devolutam in nos esse miseriam, ut omnia bona, ut pulli implentis cibum, emendicare cogamus. Nullum opus bonum sine oratione suam perfectionem habere posse a simili declaratur: et quomodo magna cura cor conservandum sit (quod fit maxime meditatione) testimonium, et similitudinibus simulacri, rigidi et fridigi ferri demonstratur. Demum efficacia orationis ad animum transfigurandum, exemplo Christi et accipitris similitudine manifestatur.

Initium secundæ partis a simili pharmacorum probat, orationem internam omnes procurrere; et quomodo et Philosophi sententia, virum bonum quadratum esse oporteat, multis dicitur. Qua ratione eadem oratio compacentiam divinarum rerum, et nauseam terrenarum pariat, mentemque elevet, similitudine et

exemplis S. Augustini et S. Benedicti, confirmatur. Quod itidem remedium naturale sit pro libidine restringenda, quæ quanta difficultate superetur, ex ipsa immundi spiritus, divo Antonio comparentis, narratione ostenditur. Tandem enumeratis summatis plurimisque orationis commodis, ejusdem præclaræ encomia, et digna epitheta subnectuntur; ubi affectus quidam adducuntur, et quantopere hoc studium sanctis cordi fuerit, multis historiis palam sit. Quæ omnia gravis ad orationem exhortatio excipit.

Duo sunt, quæ hoc sacro tempore toto orbe terrarum in Ecclesia Catholica maxime frequentantur, jejunium et oratio: sed tamen partes potiores non jejunii sed orationis sunt. Jejunium enim propter orationem, non oratio propter jejunium instituta est. Itaque jejunium diebus dominicis intermittitur, oratio vero non modo non intermittitur, sed etiam illis ipsis diebus augetur. Quamobrem ut non sine fructu hoc sanctissimum et saluberrimum tempus nos prætereat, sicut concione superiore de jejunio, ita concione hodierna et sequenti de oratione verba faciemus. Ac quamquam varia et multa sunt, quæ de hoc argumento dici possent, nos tamen non eloquentiam ostentare, sed studium pietatis promovere, et auditoribus nostris non voluptatem ac delectationem; sed utilitatem atque emolumentum dicendo adferre cupientes, solum de utilitate, vel potius de necessitate orationis et modo ac ratione orationis pro temporis brevitate disserimus. Et quidem si Domi-

nus, ut spero, votis nostris pro sua incredibili bonitate aspiraverit, et vos attente ac diligenter (ut semper hæc fecistis) ea, quæ a nobis dicentur, audieritis, efficiam profecto, ut neminem vestrum suæ diligentie, et studii aut laboris peniteat.

Nunc ad rem ipsam explicandam aggredior, si de quo genere orationis potissimum disserendum sit, paucis antea exposuero. Etenim duo sunt orationis genera, unum, quod solo corde et cogitatione perficitur: alterum, quod corde simul et ore. Nam tertium illud, quod solo strepitu sonituque verborum constat, tametsi hodie maxime ab hominibus usurpetur, tamen nomen orationis nequaquam meretur: estque a nobis penitus omitendum, ne forte a Domino audiamus: *Hæc populus labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me.* At vero ex duobus primis generibus illud prius magis a sanctis Patribus laudari et commendari videmus: nempe ut illius et efficacior est oratio solus cordis et mentis, quam oratio oris ac vocis, etiam si verbis et vocibus aliqua attentio cordis non desit. Nam qui voce orat, et psalmos vel canit vel legit, brevi tempore multa percarrit, neque ad medullam, et quasi succum eorum, quæ legit, pervenire potest. Qui vero intrat in cor, et silentio cogitat et meditat, omnia diligenter considerat ac perpendit. Itaque plus proficit aliquis, si mysterium unum dumtaxat Dominicæ passionis attente consideret et meditetur, quam si eodem tempore bis aut ter totam historiam Passionis, et omnia ejus misteria cursim legat: neque vero ad hoc demonstrandum necesse nobis erit ex locis Aristotelis vel Ciceronis argumenta depremore: experientia quotidiana nos docet. Nam cum horas, vel psalmos pœnitentiales, vel alias aliquas piæ orationes legimus, vix attentionem in officio continemus. Incipimus legere orationem dominicam, et statim quasi nescientibus nobis cor inde se proripit, et per forum, per gymnasium et per totam urbem, aliquando etiam extra urbem per silvas et campos vagatur. Interdum quoque, quod est multo gravius, et in quo vehementer offenditur Deus, ipsa sphaeristeria et tabernas iugredimur, et aliquando absolvimus semel, et repetimus iterum eandem orationem, antequam cor a sua deambulatione revertatur. Itaque incidimus, velimus nolumus, in illud tertium genus orationis, quod solo strepitu verborum, motuque laborum constat. Et

cum surgimus ab oratione ejusmodi, ita frigidum sumus, sicut antea eramus: ita facile ridemus, et jocamur et fabulamur, sicut antea faciebamur. At vero ex meditatione et contemplatione rerum divinarum toti incensum, toti graves, toti serii, toti mutati surgimus. Quocirca oratio vocis et verborum similis mihi videtur esse pluvie æstivæ, quæ cum impetu et sonitu descendit et terræ superficiem lavat, sed ad viscera et intima ejus non penetrat. Oratio vero cordis, et profunda rerum contemplatio similis est minutæ pluvie cuidam, quæ cum silentio cadit, sed persoverat diu, et profundissime terram penetrat, atque inebriat, et eam multo humore gravidam, atque aptissimam ad flores et fructus producendos relinquit: nos igitur de hoc genere orationis, quod corde et cogitatione fit, potissimum disserere instituiamus.

Atque ut intelligatis non solum monachis et sacerdotibus, sed omnibus penitus christianis, et iis, qui salvi fieri cupiunt, orationis hujus studium necessarium esse, a testimoniis divinarum litterarum principum faciemus. Porro tam multa, et tota locis et sententiarum gravitate, lanctoque pondere verborum Spiritus sanctus in divinis litteris de orationis necessitate locutus est, ut nullum amplificationibus nostris locum reliquerit. Proferam pauca de multis. *Non impediaris* (inquit Spiritus sanctus) *orare semper.* Hoc est, nullum negotium sit tam grave, tam utile, tam necessarium, quo te impediri ab orationis assiduitate patiaris. *Isaia. LXII. Qui remanent in Domino,* inquit, *ne taceatis, et ne detis silentium ei,* hoc est, perpetuo et sine intermissione cœmetis ad Deum. *David Propheta* in plurimis psalmis nihil magis, quam studium orationis, et laudem Dei nobis commendat. Dominus vero ac liberator noster Christus, quid, quæso, tam sæpe, quid tam sollicitè, quid tam diserte nos monet, quam ut semper oremus? *Marci XIII. Videte,* inquit, *vigilate et orate, nescitis enim quando tempus fiet.* *Lucæ XVIIII. Oportet semper orare et nunquam deficere.* Non inquit, expedit, convenit, bonum est; sed oportet necesse est: non aliquando, non sæpe, non frequentissime, sed, *semper orare, et nunquam deficere.* Tantam igitur emphasis habent hæc verba? Et rursum capite XXI. *Vigilate,* inquit, *omni tempore orantes; ut digni habeamini fugere omnia ista, quæ futura sunt, et stare ante Filium hominis.* Neque vero solum verbis; sed multo magis exemplo

Ecclesi. 18-22

Isaia 62-67

suo nos docuit, quanta sit necessitas orationis. Nam, ut Beatus Lucas testatur, sæpe ascendebat Dominus in montes, et inquirebat loca deserta, ut vacaret orationi: sæpe etiam integras noctes orando consumebat. Certissimum vero est, ut Divus Ambrosius monet, id non fecisse Dominum, quod ipse ejusmodi adjumento indigeret; sed ut nos exemplo suo insisteret atque erudiret. Quid jam de Apostolo dicam? In qua epistola non inter præcipua opera usum et frequentiam orationis commendat? Philippensibus scribit: *Nihil solliciti sitis; sed in omni oratione et obsecratione, cum gratiarum actione petitiones vestras innotescant apud Deum.* Colossensibus scribit: *Orationi instate, vigilantes in ea in gratiarum actione.* Thessalonicensibus scribit: *Semper gaudete; sine intermissione orate, in omnibus gratias agite: hæc est enim voluntas Dei.* Timotheo scribit: *Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus et omnibus, qui in sublimitate sunt ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et castitate.* Et rursum: *Volo viros orare in omni loco, levantem puras manus sine ira et disceptatione.* Et rursum: *Quæ vere vidua est et desolata, speret in Deum et instet obsecrationibus et orationibus nocte ac die.* Hæc et alia permulta passim inveniuntur non solum in epistolis Pauli, sed in omnibus litteris divinis, ex quibus planissimum illud efficitur, non minus necessarium esse animæ cibum orationis, quam sit corpori panis, et ignis et aqua.

Postremo ita propria est hæc virtus christianorum, ut per eam Deus populum suum ab omnibus aliis gentibus separare voluisse videatur. Sic enim legimus in Isaia: *Domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis, tamquam si diceret: Aliæ gentes sicut vivunt ex terra, ita corda et cogitationes eorum non sunt, nisi in terra.* At Ecclesia mea novum hominum genus, sicut de cælo vitam habebit, et de cælo omne bonum et felicitatem expectabit, ita oculos semper habebit sublatus in cælum, ac mente et cogitatione morabitur semper in cælo. Itaque *Domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis.*

Sed video scopulum mihi obiectum, ad quem ne navis orationis meæ illidatur, providendum est. Occurret enim fortassis aliquis, ac diceret: Quomodo tandem hoc fieri potest, ut semper oremus? Non comedemus,

non bibemus, non dormiemus, non quiescimus? Quis potest semper orare, et nunquam deficere? Non defuerunt, qui existimarent nimis difficile esse semper orare, atque dicerent, idcirco orationis nomine omnia bona opera intelligenda. Is enim semper bene orat, qui semper bene vivit, et certe si quis hoc velit dicere, omne opus bonum esse orationem, non valde repugnabo. Sed tamen non hoc Dominus significare voluit, cum ait: *Oportet semper orare, et nunquam deficere.* Imo vero non quocumque opere bono, sed de vera oratione dumtaxat sine ulla dubitatione locutus est. Nam cur, obsecro, statim addidisset similitudinem de vidua illa, quæ iudicem durum atque inhumanum perseverantia, atque importunitate orationis flexit? Et illam de amico petente tres panes, quos non, quod amicus esset, sed importunitate nimia obtinuit, nisi demonstrare voluisset, quantum valeat *Deprecatio justis assidua*? Deinde nonne Dominus aperte dixisset: *Oportet bene agere, si hoc significare volebat?* Hoc igitur firmum ac ratum, tum hunc locum evangelii, tum alios paulo ante notatos de vera oratione intelligendos esse, et iis orationis studium non solum Carthusianis, aut Franciscanis, sed omnibus Christianis commendari. Neque vero dicendum nobis erit, fieri non posse id, quod Dominus præcipit, Non enim ita mathematicè intelligimus, semper esse orandum, ut nec ad momentum quidem temporis ab oratione cessandum sit, sed solum quam sæpissime et quam diligentissime orationi sit vacandum, neque propter alia bona opera minus necessaria utilissimum ac saluberrimum orationis studium esse omitendum. Quenammodum si alicui medicus diceret: *Vide ut semper comedas, neque unquam intermittas, non intelligeremus eum totos dies et totas noctes in mensa sedere debere, sed non debere erga Deum sedere debere a prandio, vel a cena propter alias occupationes vel studia abstinere: neque hic loquendi modus in sacris litteris novus aut inusitatus est.* In Psalmo primo in laudibus viri justii ponitur: *Sed in lege Domini meditatur de ac nocte.* Nemo vero ita stupidus est, ut existimet solum esse virum justum esse, qui non comedit, non bibit, non ambulat, non loquitur, sed perpetuo absque ulla intermissione in lege Domini meditatatur. Itaque ille semper orare et nunquam deficere dicendus est, qui singulis diebus habet suas horas orationi consecra-

tas, et in illis nunquam se ab oratione avocari patitur, reliquo vero tempore semper id facit, cum commode fieri potest.

Verum enim vero, auditores multo frequentius homo orare, atque adeo mente et cogitatione cum Deo conjungi, et potest et debet, quam multi sibi persuadeant. Si enim aliquis amore captus vel dignitatis vel femine alienius, semper cogitat de eo, quod amat: et neque dies neque noctes, neque dormiens neque vigilans quiescit: si ambulat, lacrymatur: si comedit, suspirat: si dormit, somniat: et omni tempore, omni loco, omni actione occurrit animo res amata: ubique eam videt, ubique eam audit, neque prandium, neque cena, neque negotia alia eum impediunt, quin semper anima volvat formam et speciem rei amatae: quid mirum, si animus humanus cognita semel, atque perspecta excellentia divina pulchritudinis, ita flamma amoris accendatur, ut non possit ab ea incredibili venustate cordis oculos remove, et ibi semper animum quasi affixum vel ligatum habeat, ubi thesaurum suum habet? Ad hunc modum D. Basiliius exponit illa verba apostoli Pauli, *sine intermissione orate*, ac docet, nihil nos agere, nihil videre, nihil audire, quod nos ad Deum orandum non invitet. Et si vere Deum diligimus, non solum dum vigilamus: sed dum dormimus de Deo cogitamus: *«Accubens mensæ ora: esurus panem, largitori gratiam rependito: sufficiens firmansque infirmiores corporis vires vino, ejus fac memineris, qui hoc te dono impertirit, ad inferendam cordi tuo lætitiã, ad multiplicium infirmitatum non mediocrem solamen. Nulla tibi est sumendi edulii necessitas? Cave te prætereat ejus memoria, cuius liberali beneficio explesti ventrem. Tunicam indueris? Gratiam agito benigno datori. Amicris pallio? Fac in te augeat intentior erga Deum charitas, qui contegumenta gratuito largitus est hiemi æstatiq; accomodata, quibus et vita conservetur, et obveletur turpitudi. Tibine dies expletus abit? Illi refero gratias, qui solem quidem nobis nihil tale commercis indulsit in divinæ operationis mysterium: ignem vero contulit illustrandæ nocti, utque subserviat reliquis vitæ commoditatibus. Ipsa rursum nox alias ad orationem suggerere poterit occasiones.»* Hæc magnus Basiliius. Hæc igitur questione explicata, et divinæ Scripturæ testimoniis expedita, ad necessitatem et utilitatem ora-

tionis demonstrandam propius accedamus.

Quanta sit necessitas orationis, nemo sane intelligere potest, qui non intelligit, in quam profundam miseriarum abyssum homo incidit per peccatum: quæ quidem tanta est, ut humanis verbis explicari non possit. Scriptura divina refert, nostros primos parentes simul atque in peccatum illud inobedientiæ lapsi fuerunt, se nudos agnovisse. Vere enim tunc nudi effecti, et innocentia, gratia, justitia aliisque permultis bonis spoliati sumus. Neque solum spoliati bonis, sed induti, et quasi cooperti omnibus malis, ut illud Psalmographi rectissime conveniat: *Induit maledictionem sicut vestimentum, et intravit sicut aqua in interiora ejus, et sicut oleum in ossibus ejus.* Certe grave admodum fuisse, si maledictio illa Dei solum ut vestimentum totum hominem a planta pedis usque ad verticem corporis cooperisset: verum justitia Dei hoc supplicio contenta non fuit; sed voluit etiam, ut ea maledictio sicut aqua in interiora hominis penetraret, ut non solum exterius sed etiam interius homines punirentur. Quia vero aqua liquor quidam est crassus, ut qui non facile omnia penetrare potest, ne putremus aliquam partem se idiorem, et duriores istam maledictionem effugere potuisse, addidit sanctus propheta *et sicut oleum* quod est in liquoribus subtilissimum, et maxime aptum ad penetrandum, *in ossibus*, quæ sunt partes in homine secretissimæ atque durissimæ. Itaque maledictio illa cooperuit carnem humanam, sicut vestimentum: intravit vero sicut aqua in animam sentientem, et omnes ejus motus et sensus: et sicut oleum mentem ipsam ac voluntatem, atque adeo subtilissimas et maxime reconditas partes penetravit, et in eam inopiam et difficultatem spiritualium opum homo reductus est, ut non possit ex se tamquam ex se, agere, vel loqui vel cogitare aliquid, quod Deo sit gratum: neque dicere, Dominus Deus nisi adjutus a Spiritu sancto.

Quæro igitur a vobis quid remedi superest homini, tam mendico, tam misero, tam nudo, tam debili, qui neque patrimonium habet, neque artem aliquam novit, neque robustus ac sanus est, ut fodiendo ac laborando sibi victum quærat? Quid, inquam, ei remedii, nisi ut si fodere non valeat, saltem mendicare non erubescat? Hoc plane superest, hoc sane necesse facere habet, nisi fame perire velit: nempe semper orare et nunquam deficere: semper mendicare, semper pulsare

ad fores illas divinæ misericordiæ, ac cum propheta dicere, *medicus sum*, Domine, memor sis mei. Et sicut nos docuit Dominus, *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*. Quæro igitur a vobis, quid agere debet pullus hirundinis aut passeris, cum nec plumas nec alas habet, nec ullo modo cibum per se quærere sibi potest? Quid ei superest nisi ut repleat aerem clamoribus et querelis ac gemitibus viscera parentum pulset? Ad eundem modum si homo propter peccatum magis nudus ac debilis et inops omnium rerum effectus est, quam sit illa avis quæ recens prodiit ex ovo, quid ei faciendum est aliud, quam noctes et dies clamandum ad Deum et piis gemitibus pulsanda viscera Dei Patris? Intelligebat sane hoc rex Ezechias, atque idcirco in oratione aiebat: *Sicut pullus hirundinis sic clamabo, meditabor ut columba*. Itaque, auditores, post illud magnum naufragium, post illam jacturam omnium honorum, quam passi sumus per peccatum, unicum et singulare remedium nostrum ad omnia mala propulsanda et omnia bona adipiscenda, oratio est. Et ipse maxime dilescet qui sciet optime et importunissime mendicare, et semper orabit et nunquam deficiet.

Venio nunc ad alteram utilitatem, vel necessitatem orationis magis particularem. Ego enim illud mihi verissime affirmare posse videor, sine studio internæ orationis (de hac enim loquimur) neminem unquam hominem spiritualem futurum, neque ad ullum perfectionis gradum perventurum. Videmus multos, qui aliquoties singulis annis ad Penitentiae Sacramentum accedunt, et satis diligenter, quantum humana imbecillitas patitur, omnes sordes et maculas peccatorum expiare conantur: et tamen nunquam proficiunt, semper sunt iidem, et si post octo dies a confessione peracta iterum ad confessionem redeant, non pauciora aut minora peccata ferunt, quam antea attulerant. Atque ut aliquid majus et tamen verum, dicamus, videmus interdum aliquos homines religiosos et non paucos Sacerdotes, qui officio et vestibus sanctimoniam profitentur, neque hoc solum, sed legunt assidue divinas litteras, frequenter, si non quotidie, rem divinam celebrant, neque uxores aut liberos habent sed sunt ipsi liberi ab omnibus iis curis et sollicitudinibus, quæ eos a studiis rerum divinarum avocare vel impedire possunt; et tamen ita sunt aridi, ita sine spiritu, ita frigidi in amore Domini, ita fer-

ventes in amore sæculi, ita saccum plenum habent ira, invidentia, cupiditate, ut nihil a sæcularibus differre videantur, horum omnium illa una est causa, quod non intrant in cor, neque curant aliud, quam hominem externum. Sicut barbam et capillos, vel tondent vel radunt, ita peccata resecauda esse putant, et quid mirum, si ita rursum pullulant peccata, sicut renascuntur iterum capilli cum radices maneant? At vero interna oratio illa est, quæ penetrat usque ad profunda animæ, et cordis et spiritus, et non tondent vel secant, sed radicibus evellit vitia.

Scitisne, qualia sunt jejunia, elemosynæ, confessio peccatorum, lectio Scripturarum et alia ejusdem generis opera sine oratione interna? Sunt quasi medicamenta quedam externa, qualia sunt balnea, vel unguenta vel fomenta quæ extrinsecus adhibentur corporibus ægrotorum. At plaga nostra, auditores, interna est, ægritudo nostra in intimis visceribus delitescit, in recessu cordis est morbus noster, ibi est apostema. *Le corde en m'exerant cogitationes mala, homicidia, adulteria, fornicationes, furta, falsa testimonia, blasphemæ*. Ibi sunt radices vitiorum, ibi est adhibenda curatio. *Omni custodia, inquit Sapiens, serva cor tuum, quoniam ex eo vita procedit*, tamquam si diceret, si manibus et pedibus, et auribus et naribus careas: modo cor integrum maneat, homo eris tametsi deformis et debilis. At si manus et pedes et aures et nares et membra cætera tibi sint, si cor non vivat, homo non eris nihilque differes a simulacro. Sic etiam si neque jejunare, neque elemosynas facere, neque docere, aut concionari valeat, si tamen homo interior bene se habeat, salva res est. Nam et Deo places, et ejus amicus et filius es: si vero illa omnia præstare potes, et tamen homo interior non vivis, nihil es aliud, quam æs sonans et cymbalum tinniens, vel simulacrum artificiose depictum et ornatum, sed mortuum. Quocirca omni custodia servandum est cor, quia ex ipso vita procedit. Cordi procurandus est cibus, ne deficiat, procurandus est ignis, ne frigeat vel obduretur, nulla siquidem re facilius obduratur vel extinguitur cor, quam frigore. Ignem vero quid accendit, nisi meditatio? Psalmographus ait: *In meditatione mea exardescet ignis*. Et sicut rigidum atque obscurum aliquod ferrum quod nulla vi nec ullis malleorum ictibus flecti posse videtur tamen si in ignem coniciatur, statim accidentur et

illustratur et in quam partem volueris sine labore flectitur, sic enim ejus peccatoris, qui dum frigidus atque obscurus est, flecti ad bonum neque admonitionibus neque castigationibus potest, statim tamen cum in istam fornacem, de qua loquimur, injicitur, statim atque ad seipsum redire, et profunda meditatione mysteria nostræ fidei, ut Domini passionem et gloriam beatorum, ut gehennæ supplicia, cogitare incipit repente et in ejus intimis medullis ignis quidam excitatur, quo animus ejus accenditur et illustratur, et nullo negotio non solum flectitur, sed etiam quodammodo liquescit. Atque inde incipit vera et perfecta conversio peccatoris.

Rem ita se habere, Dominus noster hesternæ die sua illustrissima transfiguratione demonstravit. Sic enim pulcherrimum hoc mysterium B. Lucas describit: *Assumpsit, inquit, Petrum, et Jacobum et Joannem, et ascendit in montem ut oraret: et facta est, dum oraret, species vultus ejus altera, et vestitus ejus albus et refulgens*. Poterat certe Dominus, si voluisset, etiam sine oratione transfigurari. At idcirco voluit id in oratione fieri, ut nobis ostenderet, quantum vim habeat oratio ad animas transfigurandas. Itaque in oratione transfiguratur animus: in oratione facies animæ fit sole clarior et nive candidior. Porro hoc idem in lib. sancti Job Dominus significare voluisse videtur, cum ait: *Nunquid per sapientiam tuam plumescit accipiter, expandens alas suas ad austrum?* Admirabile profecto est, quod sciat accipiter tam facile excenteret veteres plumas, et producere novas, atque idcirco quærat aerem calidum, et ad austrum se convertat, ut eo calore aperiantur et dilatentur pori: deinde expandat, conculiat atque agitet alas, ut eo motu alarum veteres plumas ejiciantur, et mox novæ exoriantur. At quanto mirabilius, quod possit animus humanus tanta facilitate exuere veterem hominem et induere novum: exuere Adamum et induere Christum: exuere carnem et induere spiritum: exuere cogitationes et amorem ac desideria rerum terrenarum, et induere aliam mentem, alios mores, alia desideria neque aliud jam, quam Deum et res cælestes concupiscere? Quanta est hæc mutatio, quanta conversio? Vere *Mutato est dextera excelsi*: et tamen non solum fieri; sed etiam facile fieri hæc mutatio potest. Si accipitrem, de quo jam diximus, imitari velimus, hoc est, si vultum et faciem nostræ animæ ad

illam meridianam lucem, ad illos radios accensos Solis justitiæ convertamus, atque in eam lucem defixis oculis interim alas desiderii expandamus, atque agitemus petentes, obsecrantes, flagitantes non verbis, sed gemitibus, sed lacrymis, sed suspiriis, ut detur nobis spiritus bonus. O quam facile isto calore spiritus aperiantur pori? O quam cito ista agitatione alarum plumæ veteres ejiciuntur? O quanta celeritate et facilitate renovatur, *Ut aquila juvenus nostra?* Magna est igitur et admirabilis virtus et efficacia orationis.

PARS POSTERIOR.

Quemadmodum iisdem fere medicamentis in humanis corporibus et efficitur sanitas, et conservatur: pari ratione in mentibus humanis unum atque idem pharmacum orationis, non solum virtutum sanitatem efficit, sed etiam conservat effectum nec solum morbos vitiorum contractos expellit, quod paulo ante docuimus; sed etiam prohibet, ne deinceps tales ægritudines contrahantur, quæ est altera utilitas orationis. Ea siquidem, quæ hominem de statu deturbare, et a recta via, quam ingressurus erat, revocare solent, prosperitatum atque adversitatum vicissitudines sunt. Rebus adversis animus dejectitur, prosperis elevatur atque ascendit in mirabilibus super se. Utroque autem modo tandem cadit: multi propter calamitates atque serumnas a Deo et virtutis via ceciderunt, atque ad peccata, ad blasphemias, ad furta, ad parricidia, ad desperationem se converterunt. Multi rursum ob fortunarum, et amicorum, et dignitatum et rerum omnium affluentiam obliviscuntur Dei et beneficiorum ejus et quasi jam Deo non egeant, ejus gratiam et amicitiam non magni faciunt, facileque, si detur occasio, sicut frequentissime datur legem Domini et præcepta ejus violare non verentur. Utrique vero tandem pereunt, et gehennæ addicuntur. Itaque præclare Philosophus libro de moribus primo, hominem felicem et probum docet quadratum esse debere, hoc est, similem talo, qui quocumque projiciatur, semper recte cadit. *Is enim vere felix et probus* (si tamen felicitas est illa in hac vita) dicendus est, qui omnem fortunam moderate ferre potest, et neque adversis dejectur, neque prosperis elevatur. Porro hanc felici-

*Deus quærit
quæ seipsum
dicitur: per
hoc est impossi-
bile sine la
coram - Pibite
- hanc omni-
mestiam de
creantibus
paugetur et*

citatem, hanc animi constantem et diuinam sanitatem, hanc veram et stabilem tranquillitatem, hanc iucundissimam et gratissimam mentis serenitatem, nulla alia re facilius, quam stædo orationis et contemplationis acquiremus. Nihil enim est aliud orare et contemplari, quam agere cum Deo, agere de rebus maximi momenti, de regno, de æternitate, de bono, in quo sunt omnia bona. Quare sicut ii, qui admittuntur ad regis consilium, et agunt ibi de provinciis, de exercitiis, de bellis, de legationibus magnorum principum, et aliis rebus magnis: cum postea redeunt ad suas privatas domos, et iis referuntur privata quædam et minima negotia, de agro, de vinea, de colligendis fructibus, de equo, de bove, de ancilla, de famulo, vix ea dignantur audire; sed fastidiunt ac contemnunt, tamquam res nullius momenti. Habent enim, caput plenum curis et cogitationibus magnarum rerum. Sic etiam qui agunt cum Deo, et agunt de magnis illis negotiis regni cælestis, et honorum nunquam finendorum, nec non de præliis et certaminibus, quæ contra potentes et invisibiles hostes gerenda sunt cum ad negotia istius vite oculos convertant, omnia fastidiunt ac contemnunt, tamquam inanissimas nugas. Vident enim esse omnia ista fragilia et caduca, et avibus persimilia, quæ quando maxime teneri videntur, tum maxime fugiunt, et nihil in manibus præter aliquas plumas relinquunt. Non recordamini sancti illius senis, de quo aliquando vobis ex hoc loco retuli, quod is, cum ab oratione surgebat, oculos claudere solebat, neque solem aut cælum aut aliquam creatam pulchritudinem aspicere dignabatur, sed aiebat: Claudamini oculi, claudamini, nihil enim jam est pulchri, quod aspicere possitis. Quid, quaeso, in illo sancto ac regio Propheta Davide effecerat, ut regni gloriam et abundantiam divitiarum ita contemneret, ut ex animo dicere posset, *Quid mihi est in cælo et a te quid volui super terram? Deficit caro mea et cor meum: Deus cordis mei, et pars mea, Deus in æternum*, nisi studium orationis, nisi contemplatio divinorum? Sed accipite similitudinem aliam.

Qui montes excelsos et turres altissimas conscendunt, nonne cum deorsum aspiciunt, omnia parva et exigua esse censent? Quid putant homines nisi formicas? Quid boves et camelos, nisi capras et oves? pecunias autem et vestes et alia minuta ne vident qui-

dem. Jam igitur quid est oratio, nisi *ascensio mentis in Deum*? et quam alta turris est Deus? Quis mathematicus, et quo geometrico quadrante altitudinem hujus turris metiatur? Quæ moles Babylonica, quis Caucasus aut Olympus, cum Dei sublimitate comparetur? Ejusmodi arx est Deus, ut inde res, et altissimæ et longe inferius positæ conspiciantur. Deus enim *Alta a longe cognoscit*, atque idcirco solus altissimus vere nominatur et est. Illi igitur, qui per orationem et contemplationem quasi per gradus quosdam ascendunt in Deum, explicari non potest, quam exigua, quam minuta, quam vilia esse putant ea, quæ hic jacent in terris, ac propterea non magnificunt ea neque vehementer diligunt; sed sciunt abundare, sciunt penuriam pati. Si habeant res istas terrenas non extolluntur: si non habeant, non deiciuntur: si crescant opibus, ac honoribus augeantur non effertur se inani lætitia: si contra incidant in calamitates, si divitiis vel dignitatibus spoliarentur, non propterea sunt animo tristiores, sed ubique et semper tranquillitatem et serenitatem animi conservant et tamquam homines vere quadrati semper recte cadunt, nec ulla fortuna, vel prospera vel adversa frangi possunt. Conferte si placet aliquem filium hujus sæculi, qui habilet in superficie terræ, cum aliquo Dei servo cujus perpetuum domicilium sit in Deo: nempe filius hujus sæculi si tres obolos amittat, totam viciniam commovebit: si aliquid pecuniæ lucretur, vel ad aliquam dignitatem ascendat, hoc est, conscendat tumulum unius palmi, non capiet se præ gaudio: si injuriam aliquam accipiat, si non dicatur optimus et sapientissimus totius civitatis, non poterit injuriam illam deglutire: sed statim provocabit ad arma, fremet, rugiet, exandescet, et nisi injuriam suam ulciscatur, vitam sibi acerbam esse putabit. Et undenam hæc omnia nisi quod iste jacet in terris, et ei etiam res parvæ magnæ esse videntur? Aspiciunt injuriam sibi illatam tamquam fluctus quosdam, atque undas maris, et timet ne ab illis opprimatur et obruatur: at servus Dei, qui sedem suam habet in Deo, et cor suum affixit cælo, superior est omnibus rebus creatis, et nihil ei nocere potest: *Alis mus postuit tabernaculum suum, non accedet ad eum malum, et flagellum non appropinquabit tabernaculo ejus*, et ista inferiora, vel bona vel mala, nec aspicere, nec de eis cogitare dignabitur.

B. Augustinus libro suarum confessionum nono, referens sermonem illum, quem cum beata Monica matre apud Ostia Tyberina de Deo, de gloria beatorum habuerat, affirmat, se et illum cogitando et loquendo gradatim omnes res creatas transcendisse, et arcem illam altissimam veræ beatitudinis toto ictu cordis modice attingisse, ibique mundum totum inter verba ita iis viluisse cum omnibus delectationibus suis, ut omnes corporeæ voluptates, præ illa beate vitæ iucunditate non comparatione, sed ne commemoratione quidem dignæ vise sint. Et si D. Augustino de Deo loquenti, et divitiis illas cælestes cogitatione modica attingenti, ita mundus cum omnibus delectationibus suis vilescerat, quam vehementer existimatis et ipsi, et aliis sanctis hominibus mundus totus, non inquam, vilescat, parum est hoc, sed fastidium, sed oneri, sed labori erat, cum ad multas horas cubiculis suis inclusi profunda et diuturna contemplatione non modice attingebant, sed ingrediebantur, perambulabant, sed peragrabant campos illos, ubi pascat Deus Israel in æternum pabulo veritatis? O quam ægre inde avellebantur? O quomodo servire corporis necessitatibus erubescerent? O quam ex animo cum Petro dicebant: *Præceptor, bonum est nos hic esse, faciamus tria tabernacula*.

B. quoque Gregorius libro altero Dialogorum de divo Benedicto illud refert, eum aliquando cum tempus nocturnæ orationis prævenisset, et aliis dormientibus ipse vigiliis et contemplationibus operam daret, repente quadam luce circumfusum orbem totum quasi sub uno solis radio ante se collocatum conspexisse. Ne vero hoc alicui incredibile videatur, addit sanctissimus Pater, non mirum videri debere, si ante oculos Beati Benedicti totus orbis angustissimus fuit, quando is non in terra jacebat, sed levaverat se super se, et seipsum, atque omnes res creatas transcendens in Deum quasi turrim immensæ sublimitatis conscenderat. Quamobrem, auditores, si quis est, qui mundum et res creatas contemnere ac despiciere cupit, si quis prosperis eventibus non extolli, nec adversis casibus perturbari desiderat, si quis ab amore et cupiditate rerum fragilium et terrenarum liberari, et secure ac tranquille in Domino vivere, et mortem non solum sine metu, sed etiam cum gaudio et alacritate expectare velit, is debet sese colligere et captare tempora et loca apta meditationi,

et serio internæ orationi operam dare.

Non me fugit, esse multas et varias dæmonum molitiones: non ignoro magnam partem adolescentum definiti visco carnalium voluptatum: scio inter omnia Christianorum certamina omnium ferme atrocissima essa prælia castitatis. Legi apud Beatum Athanasium Dæmonem ipsum, cum aliquando D. Antonio quasi puer horridus et niger, Dei jussu, apparuisset, ita locutum esse: Ego sum fornicationis amicus: ego multimoda adversus omnes adolescentes turpitudinis arma suscepi, hinc et spiritus fornicationis vocor. Quantos pudice vivere disponentes fefelli? quam multos streave incipientes ad sordes pristinas redire persuasi? Ego sum, propter quem Propheta lapsos increpat dicens: *Spiritus fornicationis seducti estis*. Et revera illi per me fuerant supplantati. Ego sum, qui teipsum sepe tentavi, et semper repulsus sum: multos seduxi, multos decepi: nunc autem ut a cætris sanctis, ita et tuo sum labore superatus.

Hæc omnia, auditores, ut dicebam, non ignoro, et si ocul illud vel mea, vel aliorum experientia didici, inter tot mundi et carnis et Dæmonis tentationes non posse hominem, ac præsertim adolescentem, sine studio internæ orationis bene beateque vivere. Nam jejunia et corporis castigationes sunt quidem utilia, et certe omnino adhibenda in remedium: sed sola nullo modo sufficiunt. Sunt enim amara quædam pharmaca, et quasi violenta remedia. At studium orationis medicamentum est naturale, atque idcirco efficacissimum, et facillimum. Ea siquidem est nostra natura, ut sine amore, et lætitia et voluptate aliqua vivere non possimus. Et sicut ingenii pueri magis blanditiis et manusculis, quam minis et verberibus in studiis litterarum proficiunt: ita et nos qui cor nobile, ingenium, liberale sortiti sumus, multo facilius consolatione cælesti, quam corporis castigationibus a voluptatibus noxiis et peccatorum delectationibus avocamur. Itaque non est mirum, si multi carnales voluptates, tamquam insani et amentes in suam perniciem persequantur, cum et cor humanum ex amore vivat, et illi adhuc spiritalis delicias et divinas voluptates ignorent. Sed assuescant isti vacare Deo, experiantur semel hoc genus medicamenti, stantur serio certis horis internæ orationi sese dedere, et sine dubio mundus illis vilescet,

et caro desipiet, et Dæmonis machina tamquam fumus evanesceat: et tunc videbunt quantam pacem, quantam tranquillitatem, quantum lætitiã, quantum copiam bonorum eis studium orationis attulerit. *Semper gaudete*, inquit Apostolus, *sine intermissione orate*, tamquam si diceret, si vultis semper gaudere, semper orate. Ille enim semper gaudet, qui per orationem unus spiritus fit cum Deo, qui est ipsum gaudium, ipsa lætitiã, mare mellis et fons indeficiens voluptatis.

Multa ac prope infinita mihi occurrunt, quæ de orationis necessitate, et utilitate dici possent: sed quoniam tempus est breve, neque vos nimis longa oratione detinere volo, percurram celerime, quæ supersunt, nec tam explicabo, quam enumerabo utilitates orationis. Quid igitur facit oratio? Evehit mentem in Deum, et eam quasi ligat cum eo, atque unum spiritum facit ex duobus. Quid rursus facit oratio? Id facit, ut homo levet se supra se et super omnes res creatas, atque in Deo abyssu dulcedinis et suavitatis seipsum immergat. Quid facit oratio? Capit quodammodo Deum, et in corde orantis tamquam in suo regno ac templo collocat, ut eum orans possideat, atque amet, ac eo secure et libere perfruatur. Quid facit oratio? Id facit, ut anima Deum, et Deus animam vicissim respiciat. Hic vero respectus majoris virtutis, et efficacitatis est, quam aspectus omnium planetarum. Quid facit oratio? Collocaat orantem quasi ad pedes Domini, ubi doctrinam cœlestem et verba vitæ æternæ audiat, et cum sponsa in Cantico amoris dicat: *Anima mea liquefacta est, ubi dilectus locutus est*. Quid facit oratio? Occidit hominem veterem, parturit novum, evellit vitia plantat virtutes. Quid facit oratio? Contemptum parit, et fastidium omnium rerum terrenarum, et orantem fortem in adversis, temperatum in prosperis, securum in dubiis, in omnibus jucundum, tranquillum et hilarem reddit. Quid denique facit oratio? Erigit, ungit, illustrat, inflammat animam orantis, ut ea hic erecta, uncta, illustrata, inflammata contempletur Deum, contemplando amet, amando gustet, gustando quiescat, atque in ea quiete, eam gloriam ac beatitudinem obtineat totam, quæ hic in terris obtineri potest.

Itaque nihil est aliud oratio, quam paciscum animæ, quam amplexus atque osculum Dei, quam sabbatum spiritale, quam salutem Libani, quam domus deliciarum. Oratio

nihil est aliud, quam speculum candidissimum atque clarissimum, in quo mens humana seipsam, et Deum et res omnes intuetur. Oratio nihil est aliud, quam vita virtutum, interitus vitiorum, fons et origo bonorum omnium. Oratio nihil est aliud, quam lac incipientium, cibis solidis perfectorum, medicamentum debiliũ, suffragium defunctorum, commune refugium totius Ecclesiæ. Oratio nihil est aliud, quam portus in mari, umbraculum in sole, in prælio scutum et in triumpho corona. Oratio nihil est aliud, quam altera scala Jacob, et porta quædam regia, qua intratur nullo prohibente ad cor Dei. Oratio nihil est aliud, quam primitiã quædam gloriæ futuræ, et manna absconditum, omnem continens in se saporis suavitatem. Oratio nihil est aliud, quam regina quædam, cui elemosynæ, jejunia, cantus Psalmorum, habitatio solitudinis, libri, imagines, oratoria, templa deserviunt. Oratio nihil est aliud, quam optima illa pars, quam elegit sibi Maria, quæ iudicio atque sententiã Dei anteposita fuit excellentissimo illi operi, in quo Martha soror ipsius occupabatur. Denique oratio nihil est aliud, quam instrumentum quoddam commune ac generale, quo in omnibus nostris operibus indigemus, sine quo nihil, et cum quo omnia etiam difficillima et gravissima possumus. Alioquin quod miraculum unquam factum est sine oratione? Quod genus gratiæ et beneficii sine oratione a Deo impetratum est? Quot et quantas victorias in atrocissimis bellis oratio reportavit? Quibus viribus aut artibus sancti homines morbos curarunt, Dæmones fugarunt, mortem superarunt, feras placarunt, flammis imperarunt, elementorum ordinem et cursum astrorum commutarunt? Nonne viribus orationis? Quibus armis dimicarunt, et vicerunt Moyses, Josue, Gedeon, Jephthæ, David, Ezechias, Josaphat, nobiles Macchabæi, et nostri Constantini aut Theodosii? nonne armis orationis?

Postremo, quid aliud sancti homines magis, quam orationem frequenlarunt? Quis unquam sanctorum exiit, qui non omni contentione animæ in hoc studium incuberet? Sanctus sanctorum Dominus noster Christus, qui oratione non indigebat, solus, ut eos doceret, pernoctabat in oratione: neque egredi voluit ad concionem, nisi oratione præmissa, et jejuniis quadraginta dierum, neque passioni, et morti se obtulisset feruenti et prolixa oratione. Sanctus

David et si maximis negotiis et occupationibus distineretur (quippe cui tanti regni administratio incumberebat), tamen septies in die se ad orandum recipiebat, et cum non sufficeret dies, etiam media nocte surgebat, ut ipse ait, ad confitendum Domino. Tempore nascentis Ecclesiæ præcipua Christianorum occupatio oratio erat. *Erant*, inquit B. Lucas, *semper in templo laudantes et benedicentes Deum*. Et rursus idem D. Lucas alio loco: *Hi omnes*, inquit, *erant perseverantes unanimiter, in oratione cum mulieribus et Maria matre Jesu*. De S. Bartholomæo legimus, eum centies per diem, et centies per noctem genua flectere solitum fuisse ad orationem. De S. Jacobo item Apostolo fertur, eum callos in genibus per assiduitatem orationis more camelorum habuisse. De apostolis omnibus simul scribit B. Lucas eos communi consensione mibus distribuendarum rerum temporalium ab se ablegasse, et septem diaconis commisisse, ut libere ipsi orationi et contemplationi vacare possent. Beatissimus pater Franciscus tanti fecit orationis studium, ut neque propter conciones, neque propter animarum conversionem orationem interrumpere vellet, donec divina revelatio ei munus concionandi imponeretur. Beatissimus quoque pater Dominicus ita tempus

sibi dividebat, ut dies consumeret concionando, noctes orando, atque idcirco tam eximius fructus ejus conciones consequeretur: quia nimirum, quod erat interdiu dicturus concionando, id noctu discerebat orando. Omitto de D. Antonio, B. Benedicto et aliis sanctis hominibus dicere. Nam eorum vita pene tota nihil aliud, quam oratio erat: et ideo fugiebant civitates, habitabant solitudines ut semper orationi vacarent.

Quo cum ita sint, si tales et tanti viri, ita sollicitè et assidue gratiam Dei in oratione emendicabant, lumen flagitabant, opem implorabant, cum essent tamen pleni Spiritu sancto, et spiritualibus opibus ditissimi, quid nos facere par esset, qui vere pauperes et mendici sumus? Hæc profecto est causa, cur illi plus una concione, quam nos decem concionibus proficiamus, quod illi divites humiles erant, nos sumus pauperes superbi: illi spem suam ponebant in Deo; nos sæpe in nostra sapientia vel eloquentia ponimus. Ad hanc igitur utilissimam, et saluberrimam virtutem vos cohortor, audiores, ad hanc vos provoco atque invito, si recto et brevi et facili et securo itinere ad summum bonum et vitam beatam ac sempiternam pervenire cupitis, quam nobis omnibus concedat, qui est benedictus in sæcula. Amen.